

HASZNOS TAPASZTALATOK

A legfontosabb ellenőrzések néhány tanulsága

*Dr. Lapos Mibály vezérőrnagy
a hadtudományok kandidátusa*

Az 1983-as év az ellenőrzések tekintetében is gazdag, sokoldalú volt és hasznos tapasztalatokkal szolgált. Érdemes ezekre a tapasztalatokra felfigyelni, mert azok mélyreható elemzése lehetőséget ad arra, hogy a jövőben eredményesebben és kevesebb hibával tudjunk dolgozni.

Mindenekelőtt szükségesnek tartom azt kihangsúlyozni – és ezt örömmel teszem –, hogy a lefolytatott ellenőrzések tapasztalatai egyértelműen igazolják, hogy a hadtáp személyi állomány tevékenységét alapvetően eredményesen végzi. A mindennapi munka során érezhető és tapasztalható az, hogy a személyi állományunk jól érzékeli annak a munkának a politikai jelentőségét, amelyet végez, jól értik azt, hogy tevékenységük milyensége nap mint nap kihat a személyi állomány hangulatára, arra kedvező vagy kedvezőtlen hatást gyakorol, távolabbra tekintve pedig a hadtáp által végzett jó munka kihat a csapatok felkészültségére, a harctevékenység sikerére. Az alapvetően eredményes tevékenység konkrétan kifejeződik a szolgáltatások javuló színvonalában; a gazdálkodás hatékonyabb megvalósításában; a kiképzések, gyakorlatok minden oldalú hadtápbiztosításainak megoldásában és a vezetői tevékenység fejlődésében.

Amikor a hadtáp által végzett munka eredményességéről szólnunk, azt is ki kell említeni, hogy megfelelőek és jók azok a körülmények, feltételek, amelyek viszonyai között dolgozunk. Azon túlmenően, hogy pártunk és kormányunk a hadsereg felső vezetése az anyagi feltételeket a nehezedő körülmények között is biztosítja, kedvező hatást gyakorol tevékenységünkre az a tény, hogy az egységek parancsnokai zömében már betöltik e vonatkozásban is a „gondos gazda” szerepét, a rendszeres követelménytámasztás mellett a munkát segítik, a szükséges feltételeket biztosítják. A másik ilyen meghatározó tényező az a tevékenység, amelyet a párt politikai szervek e tekintetben végeznek. A személyi állomány nevelése, a személyi állományról történő gondoskodás kérdésének állandó napirenden tartása nap mint nap segítő és ösztönző a munkánkra.

A továbbiakban e tevékenység néhány konkrét területéről. Abból kiindulva, hogy a kiképzés milyensége meghatározó a tevékenység eredményessége szempontjából, ellenőrzéseink folyamán nagy figyelmet fordítottunk a kiképzés hatékonyságának vizsgálatára. Melyek az általános tapasztalatok?

E vizsgálatokra támaszkodva kimondhatjuk nyugodtan a hadtáp kiképzés a csapatainknál eredményesen folyik. A hadtáp tisztek, egység és alegység parancsnokok megértették azt, hogy a jelenleg érvényben levő kiképzési programok a komplexitást – a minőséget helyezik előtérbe. Másik ilyen fontos tény, hogy jól alkalmazták a feladatok és a kiképzés összehangolásainak lehetőségé-

re biztosított rugalmasságot, pl.: a délutáni képzés, az alegység gyakorlatokon résztvevő hadtáp állomány folyamatos képzése stb.

Ugyancsak kedvezőnek ítélné az, hogy a kiképzési feladatok végrehajtása során megfelelő figyelmet fordítanak a harci technikai eszközök kezelő állományának és a hadtáp alegységek személyi állományának együttes gyakorlatatására. Napjainkban a harctevékenység nagy üteme és a harci technika nagy „anyagelnyelő” képessége miatt ennek a harc sikeres kimenetele szempontjából döntő jelentősége van. A személyi állomány jól és összehangolt kiképzése a csapatok gyors feltöltésének biztosítéka.

Tapasztaltunk negatív jelenségeket is, elsősorban azokon a területeken, ahol a feladat végrehajtásának elmulasztása a gyakorlótéren közvetlenül káros hatásában nem jelentkezik. Egyik ilyen terület az őrzés és védelem, valamint a tömegpusztító fegyverek elleni védelem megszervezése és rendszabályainak végrehajtása.

Mivel a gyakorlótereken az „ellenség nem támad, nem védckezik”, nem alkalmaz tömegpusztító fegyvereket, ezért az ezekkel kapcsolatos rendszabályok begyakorlásait gyakran elmulasztják, vagy eltűrik annak felületes végrehajtását. Valós helyzetben, harcban ez megbosszulja magát, az egyes hadtáp erők, anyagok teljes megsemmisüléséhez vezethet. Sokszor hallani – önmegnyugtatóként –, hogy a háború első hete után az őrzés és védelem rendszabályainak betartására senkit nem kell tanítani és kényszeríteni. Felmerül azonhan a kérdés, hogy lesz-e egy hetünk ennek meg tanulására?!

Ez nagyon kétséges! Békében kell úgy felkészülnünk, hogy tisztjeink, tiszt-helyetteseink, katonáink vérévé váljon önmaguk – javaink védelme, az legyen a természetes, hogy az őrzés és védelem, a tömegpusztító fegyverek elleni védelem rendszabályait minden körülmények között betartjuk.

Következő problémás terület az úgynevezett gyakorlati úton történő kiképzés megvalósításával kapcsolatos. A kiképzési programunk a béke időszakban jelentkező feladatok végrehajtására vonatkozó kiképzés tekintetében az alapkiképzés befejezése után a gyakorlati úton való kiképzést írja elő, egyes speciális ismeretet igénylő területek kivételével. Ez azt igényli például, hogy a raktárvezető a mindennapi munka során képezze ki a raktárkezelő katonákat, mégpedig úgy, hogy a különböző szabályok megismerésén, megtanításán túl mutassa meg az egyes fogásokat, eljárásokat. Ennek a követelmények a megvalósítása még sok kívánnivalót hagy maga után. Ez a gyakorlat abból a szemléleti hiányosságból ráplákozik, hogy még sokan nem értik azt, hogy a gyakorlati munka során történő kiképzés közvetlen eredménnyel jár. Hozzájárul az anyagok szakszerű kezeléséhez, megőrzéséhez és összességében a szervezet hatékonyabb működéséhez.

Ami a tiszték, tiszthelyettesek felkészítését illeti, szintén azt lehet megállapítani, hogy eredményesen és jó irányban folyik, biztosítja a vezető törzsek összekövácslását, a békeidőszakban jelentkező feladataink sikeres megoldását, valamint a megfelelő felkészülést a harctevékenység hadtápbiztosításának megszervezésére és végrehajtására. E tekintetben a gondot abban látjuk, hogy ezek az évről évre levezetésre kerülő kiképzések sok formális elemet tartalmaznak. A kiképzés tervezőinek és levezetőinek egy része nem veszi az figyelembe, hogy a tisztjeink, tiszt-helyetteseink ma már 5–10 évenként rendszeresen központilag szervezett tanfolyamokon vesznek részt. Ez a tény maga lehetővé teszi azt, hogy a tiszték, tiszt-helyettesek továbbképzését differenciáltan folytassuk, azt

hogy a kiképzéseket az egyes egységek helyzetéből fakadó feladatok rendszere-
sebb teljesítésének szolgálatába állítsuk. Ennek megfelelően arra kell töreked-
ni, hogy a kiképzés elégítse ki a *következő követelményeket*:

- biztosítsa az évck folyamán a harcok-hadműveletek megvívásával kap-
csolatos új elvek, módszerek, valamint a rendszerbe lépő új harci- és hadtáp-
technikai eszközök megismerését, alkalmazásuk sajátosságainak elsajátítását és
hatásuk feltárását a csapatok (kiképzésük) harctevékenységének hadtápbiztosítá-
sára;

- a csapatok előtt álló legfontosabb feladatok – fő feladatok – eredmé-
nyes végrehajtásának elméleti megalapozását;

- az adott szervezet működésében, összekovácsolásában jelentkező problé-
mák megszüntetését.

A szolgáltatások fejlesztése a személyi állomány életkörülményeivel össze-
függő feltételek megteremtése és javítása érdekében a központi követelmények
megvalósítása céljából nagyon sok jó, helyi kezdeményezéssel találkozunk.

Általánosnak lehet tekinteni annak a szemléletnek az érvényesülését, mely
szerint állandó törekvés tapasztalható a személyi állomány részére nyújtandó
szolgáltatások fejlesztése és az életkörülmények javítása érdekében.

Ez kifejeződik a hadtáp valamennyi területén. Az egészségügyi szolgálatban
a központi és csapattagozatban egyaránt javultak a feltételek. Javult a csapat-
gyengélkedők orvosi műszerekkel való felszereltsége. Szinte valamennyi kórhá-
zunk lehetőségei bővültek, s jó hatással lesz a MN egészségügyi biztosítására a
Győri Katonai Kórház rendszerbelépése és az 1. KK. (közismerten tisztí kór-
ház) rekonstrukciója.

A közlekedési szolgálat is sok új elemmel gazdagodott. A diszpécserjel-
gű konténeres szállítás bevezetése növeli a hatékonyságot, hozzájárul az emberi
energiával és pénzeszközökkel való takarékossághoz. A csapatoknál megjelenő
rakodógépek, konténerek kedvezően befolyásolják a munkafeltételeket, csupán
az szükséges, hogy a helyi viszonyokra tekintettel az alkalmazás rendjét, vala-
mint az ezzel kapcsolatos „munkatechnológiát” alakítsák ki, pontosítsák.

Az üzemanyag szolgálatban korszerű elemnek tekintjük a töltőbázisok egy-
re nagyobb ütemben való elterjedését. Az országos jelentőségű energia megta-
karításban mind fontosabb szerepet tölt be az érdekeltség elvének bevezetése –
érvényesítése.

Az ételmezési szolgálat, amely közvetlen hatással van a személyi állomány-
ra – eredményesen működik. Mind a laktanyákban, mind a gyakorlótereken biz-
tosított – mennyiségi és minőségi tekintetben – a személyi állomány kulturált
ételmezési ellátása. E tekintetben fontos szerepet töltenek be a kisegítő gazda-
ságok, pl. naponta egy főre vetítve 1–2 forintot, esetenként még többet is elér
a normán felül átadott érték. Nép gazdasági szempontból pedig azért jelentős,
mert az éves sertéshús szükséglet 25^{0,0}-át saját magunk biztosítjuk. Amikor az
eredményeket elismerjük arról is szólni kell, hogy sok még a kihasználatlan tar-
talék, esetenként a termelés túl költséges, a kisegítő gazdaságok fejlesztése túl
egyszerű, sok a megműveletlen földterület és kihasználatlan lehetőség.

A ruházati szolgálat a katonák öltözetének fejlesztése követi – közelíti a
mai feladatok ízlésvilágát, valamint a korszerű technikai eszközök alkalmazása
kapcsán jelentkező követelményeket.

Ami a szociális és üdülterési tevékenységet illeti szintén az mondható, hogy követi az igényeket. A csapatpihenők és központi üdülők egy része javuló színvonalon biztosítja személyi állományunk kulturált pihenését, szórakozását.

A személyi állomány részére nyújtott szolgáltatásokkal összefüggően is felmerült, hogy nagyobb figyelmet fordítsunk a szabályzat szerinti rend kialakítására és fenntartására. E tekintetben szélsőséges megnyilvánulásokkal találkozunk, érvényesül bizonyos egymásra mutogatás. Az alegység parancsnoki állománya a hadtápra, a hadtáp az alegység parancsnokokra hárítja a felelősséget, ha a szolgáltatások terén hiányosságok tapasztalhatók. Nyilván, hogy egyik álláspont sem helyes. A szolgáltatások terén is meg van mindkét fél szerepe. A hadtáp felel azért, hogy a személyi állomány részére a szolgáltatásokat kulturáltan, bürokrácia mentesen biztosítsa. Az alegység parancsnoki állomány feladata az, hogy ellenőrizze, időben jelezze a problémákat, a személyi állománytól pedig megkövetelje a szolgáltatások kulturált, fegyelmezett igénybevételét és a személyi állományt erre nevelje. A hadtáp szerepe sem merül ki csupán a feltételek biztosításában. Szükséges az egymáramutogatás kiküszöbölése érdekében, hogy a hadtáp folyamatosan ellenőrizze azt, hogy a szolgáltatásokhoz hogy jut hozzá a katona és az ezzel kapcsolatos kötelmeiket az alegységparancsnokok, hogy teljesítik. Hogy érthetőbb legyen miről van szó tulajdonképpen. A szabályzataink előírják, hogy alegységenként úgynevezett gazdasági szobát (sarkot) kell berendezni. E gazdasági szoba rendeltetése az, hogy a katona tudjon felvarrni gombot, fegyvernemi jelvényt, cserélni stb. Van olyan elvi követelmény, hogy ha a katona ruhája elszakad, bepiszkolódik, legyen alkalma azt cserélni. A hadtáp feladata az, hogy teremtsen meg a feltételeket, ellenőrizze: mennyiben valósulnak meg ezek a követelmények a gyakorlatban. Mivel nyugodtan elmondhatjuk, hogy a feltételek biztosítottak, de ha ezen követelmények teljesítését az alegység parancsnokok nem követelik meg, úgy az érintett szolgálati-ág vezető, PK HTPIH részéről a szükséges intézkedést vagy javaslatot meg kell tenni, az egységparancsnokot szituációba kell hozni, hogy a rend helyreálljon. Ha ezt a hadtáp elmulasztja, akkor mondhatni, a kialakult helyzetért a felelősséget magára vállalja. Ebben az esetben is a szakmai specialista szerepe merül fel, amely nem más, mint hogy a döntésekhez szükséges szituációt megteremtse és a szakmai szabályozók következetes érvényesítését biztosítsa.

A szolgáltatások színvonalának emelése, szintentartása, a gazdálkodás hatékonyságának fokozása szempontjából jelentős a helyi és belső tartalékok mobilizálása. Ez ma általánosan elfogadott jelszó, amelyet divatos a legfelsőbb szinttől a legalsóig hangsúlyozni. Ha azonban ezt csak általánosan vetjük fel, ettől még nem lesz hatékonyabb a gazdálkodás. A belső és helyi területeken nagy tartalékokkal rendelkezünk a munka szervezése, a meglévő lehetőségek kihasználása, a személyi állomány nevelése, az anyagi javaink megóvása gondozása tekintetében és még más területeken. A cikkben már konkrétan is utalás történt néhány ezzel kapcsolatos lehetőségre, most csupán egy kérdésre irányítjuk a figyelmet, mégpedig arra, hogy milyen lehetőségeket kínál az új munkarend (ötnapos munkahét) bevezetése. 1982-ben ezzel kapcsolatosan központi bemutató került levezetésre. Ezen a bemutatón reálisan tájékoztattuk a figyelmet arra, hogy a szombatokat mire kell a hadtápban felhasználni. Sajnos a bemutatott módszerek csak kismértékben realizálódnak.

Szakembereink nem értik vagy nem akarják érteni azt, hogy ez milyen lehetőségeket tartogat számunkra. Aktuálisnak tartom, hogy a bemutató anya-

gait a közeljövőben a hadtáp törzseink feldolgozzák és a követelmények megvalósítását biztosítják.

A gazdálkodás hatékonyságának, csapatok ellátásának hatékonyabbá tétele szempontjából meghatározó szerepet töltenek be a laktanyahadtápok. A laktanyahadtáp nem más, mint a békegazdálkodási forma. Célja az, hogy mint ahogy utaltunk rá, olcsóbbá tegye a csapatok békeidőszakban történő ellátását. A laktanyahadtáp bevezetése feleslegessé teszi azt, hogy az egy laktanyában elhelyezett alakulatok valamennyien rendelkezzenek önálló raktárakkal, kiszolgáló csapatokkal. Könnyen érthető, hogy a laktanyahadtáp működtetése az erők és eszközök koncentráltabb, hatékonyabb igénybevételét, konkrét, kézzel fogható megtakarítást eredményez. Ténylegesen el kell ismerni azonban azt is, hogy a laktanyahadtáp bevezetése bizonyos vonatkozásban korlátozza az utalt parancsnokok önállóságát, anyagi téren a feltételeket szűkíti. Amikor ezt elismerjük azt is fel kell vetni, hogy vajon ez a korlátozás megtérül-e a hadseregnek? A válasz egyértelmű, igen megtérül. Ezt a látszat vagy valós önállóság korlátozást el lehet és el kell viselni a konkrét megtakarítások ellentételeként.

Az ellenőrzések során a hadtáp törzsek vezető tevékenységének vizsgálata is ugyancsak sok hasznos tapasztalattal szolgált. A jó munka alapfeltétele a jó vezetés. Miután megállapítottuk, hogy a hadtáp alapvetően eredményesen dolgozik, így azt is megállapíthatjuk, hogy a hadtápvezetés terén is rend van. Ez alapvetően így van, azonban van néhány terület, amelynek korszerűsítésére, javítására érdemes odafigyelni.

Mindenekelőtt annak az elvnek a következetes érvényesítése, hogy a fő figyelmet minden vezető részéről arra kell összpontosítani, hogy a neki közvetlenül alárendelt vezető szerv eredményesen működjön, teljesítse az alaprendel-tetéséből fakadó feladatait. E tekintetben több vonatkozásban és több irányban tapasztalható probléma. Elsőrendű igényként jelentkezik a hadtáp alegységek vezetésében legyenek igényesebbek, konkrétabbak, és nagyobb figyelmet fordítsanak azok segítségére.

A vezetéssel összefüggően mind béke, mind háborús idősakra vonatkoztatva a kívánatosnál több papírt készítünk. Tapasztalható még az úgynevezett „önmagáért” való „tűlbiztonságra” törekvő információ igény. E tekintetben valamennyiünk feladata megvan. Az előljáró szervek részéről fontos a példamu-tatás. A kiadásra kerülő anyagok legyenek rövidek, közérthetők. Másrészt az előljáró szervek az ellenőrzések folyamán a munka eredményeit ne az irodában a meglévő írások, intézkedések, tervek alapján ellenőrizzék elsősorban, hanem a valóságot, a követelmények realizálását vizsgálják. A végrehajtók pedig az írományok készítése folyamán alapvetően azt a szemléletet érvényesítsék, hogy egy betűvel sem írunk le többet, mint amennyi szükséges a feladatok megértéséhez, a végrehajtás megszervezéséhez és vezetéséhez. Természetes ez igé-nyel bizonyos fokú bátorságot (erre ösztönözni kell) és elmélyült munkát, mert csak a célok és azok elérési módjának alapos tisztázása, megértése után kerülhetünk abba a helyzetbe, hogy követelményeinket, terveinket röviden és célirányosan tudjuk megfogalmazni.

A gyakorlati tevékenységet, az eredményesebb munkát kedvezőtlenül befolyásolja az a tény, hogy a hadtáp különböző vezető szervei kevés figyelmet fordítanak a szakmapropagandára. Ennek kapcsán sok gond jelentkezik, s esetenként a legtermészetesebb ügyek sem rendeződnek úgy, ahogy az kívánatos volna. Miben jelentkeznek ezek a gyakorlatban? Elsődlegesen problémaként az,

hogyan fordítunk elég figyelmet arra, hogy a bevonuló sorállomány tudja és megértse azt, hogy a hadseregben milyen járandóságai vannak és azokhoz hogyan juthat hozzá. Ez a továbbiakban még azzal párosul, hogy nem elég intenzív a szolgáltatások, az anyagok megbecsülését ösztönző nevelő és meggyőző munka. A szakma képviselői a szükségesnél ugyancsak kevesebbet foglalkoznak azzal, hogy ezt az aleggységparancsnokok, a tisztek, tisztbelyettesek is megismerjék. Így fordulhat elő olyan eset, hogy egyes helyeken nem működtetnek aleggység gazdasági szobát, ezért a katonának nincs módja arra, hogy ruháját kivassalja, esetleg az elveszett fegyvernemi jelvényét pótolja. Mivel nem ismerik, hogy a ruha kicserélésére, tisztítására milyen gyakorisággal van lehetőség, ezért megszokottá és eltitrtté válik a koszos ruha, az ágyneműcsere elmulasztása. Ezért fordult elő pl. hogy egyik alakulatunknál arra a kérdésre, hogy hol van a szolgálati ruha? büszkén válaszoltak és bemutatták, hogy azt fóliá/va tárolják, mert csak a harcckészültség elrendelése esetén lehet hordani! Holott a szolgálati ruha azt a célt szolgálja, hogy katonáink a szolgálatot kifogástalan állapotban és tiszta ruhában tudják ellátni, ezzel is segítve a szabályzat szerinti rend fenntartását.

Látható tehát, hogy a jó propagandamunka – ha úgy tetszik kiképzés - egyértelművé teszi a jogokat és kötelességeket, s alapvető segítséget nyújt ahhoz, hogy a feladatok eredményesebben kerüljenek végrehajtásra, s hozzájárul ahhoz, hogy a katonák jobb körülmények között és közérzettel teljesítsék feladataikat.

A propagandamunkát érintve azt is elmondhatjuk, hogy azt hiányosan végezzük az eredményeink ismertetésnek tekintetében is. Erről sem lehet lemondani, mert az eredmények mértéktartó propagálása mozgósító erejű, felemelő és a katonatömegek aktívabb tevékenységében realizálódik.

A szakmapropagandánk javításában felmérhetetlen erő számunkra a párt- és tömegszervezetek iránymutató és segítő munkája. Ez azonban csak akkor valósul meg hatékonyan, ha a szakembereink személyes aktív közreműködésekkel bekapcsolódnak e tevékenységbe, s gondoskodnak arról, hogy ez kiegészüljön azzal, hogy a tiszti, tisztbelyettesi helyőrségi gyűléseken, továbbképzéseken személyesen fejtenek ki szakmapropagandát és időről időre gondoskodnak arról, hogy mind a sorállomány, mind a parancsnoki állomány e tekintetben is naprakész ismeretekkel rendelkezzen.